

PARAMETRY EXEGETICKÉ SEMINÁRNÍ PRÁCE

Exegeze Starého zákona (ESZ; KESZ; EXSZ; KEXSZ)

Viktor Ber, Ph.D.

(v. 8. října 2020)

Obsah, struktura formální kritéria

Struktura práce není pevně stanovena; v úvahu je nutno vzít žánr (nebo kombinaci žánrů) vybraného oddílu, jeho rozsah a strukturu. V zásadě se nabízí dva hlavní přístupy:

1. Práce může být strukturována dle „sedmi perspektiv“, jak jsou představeny v rámci sylabu *Exegeze Starého zákona: sedm perspektiv* (viz Moodle). Student tedy prezentuje zpracování jednotlivých perspektiv. Určitým rizikem v tomto případě je mechanické aplikování jednotlivých kroků, aniž by student promýšlel vzájemnou souvislost například textově-kritických, syntaktických a naratologických aspektů v jejich vzájemné provázanosti. V tomto případě je tedy nutné již zpracované kroky („perspektivy“) exegetické práce znovu promýšlet a přeformulovat ve světle později zpracovaných exegetických kroků. V takto pojaté práci také nesmí chybět stručné shrnutí výsledků exegeze a interpretace.
2. Druhou možností je strukturovat text zhruba ve smyslu standardních komentářů, například:
 - a. Úvod k vykládanému oddílu, představení textu (o čem je vybraný oddíl), kontext pasáže.
 - b. *Překlad s jazykovými a textově-kritickými poznámkami*. Jedná se již o konečný autorský překlad. Poznámky se týkají podstatných textově-kritických problémů, obtížných lexikálních výrazů a slovních spojení. Poznámka může odkazovat i na odlišná čtení jiných moderních překladů, nemělo by chybět zdůvodnění vlastní volby překladu.
 - c. Literární analýza: má se na mysli jak synchronní (struktura, narativní analýza, poetika), tak i diachronní (prameny, historicko-kritické problémy textu, žánr v dějinném kontextu).

Měly by být představeny širší kontury celého textu, detaily budou následovat v komentářové části. U poetického textu naznačte dělení na sloky, verše apod. U právního textu též strukturujte s ohledem na žánrová specifika.

- d. Komentář k hlavním částem oddílu: V případě exegetické práce předpokládaného rozsahu nedoporučuji komentovat po jednotlivých verších, vhodnější je okomentovat hlavní oddílky vybraného textu – tedy např. čtyři odstavce po pěti verších apod. Sem mohou být včleněny poznatky z dějin výkladu, pojednání teologických a religionistických otázek.
- e. Stručné shrnutí interpretace textu: O čem text vlastně je, jaké hlavní téma a jakým způsobem reflektuje.
- f. Setkání s textem: Teologické těžiště, působení textu v dějinách, jak se k němu možno vztáhnout dnes.

Ať se již student rozhodne pro jakoukoli variantu nebo jejich kombinaci, exegetická práce musí obsahovat v té či oné formě *úvod do textu, překlad z hebrejštiny* s jazykovými a textově-kritickými poznámkami a srovnáním několika moderních českých a anglických (německých) překladů, *vlastní exegezi* a interpretaci a *exegetický sumář*.

Student průběžně demonstruje schopnost kritického náhledu vlastního předporozumění ve vztahu k textu, což ovšem nevylučuje angažované čtení textu z jasně definované pozice.

Práce musí splňovat formální kritéria: standardně odkazovat na pramennou a další literaturu, uvádět zavedené zkratky biblických knih nejlépe dle *Českého ekumenického překladu* (ČEP)¹ atd. Nezapomeňte na případný seznam zkratek, pokud nějaké používáte. Je nutno prokázat schopnost práce se standardní literaturou: Nezbytné jsou jazykové referenční práce (standardní gramatiky, jazykové slovníky, biblické slovníky apod.), komentáře (alespoň tři standardní podrobné), překlady Bible do moderních jazyků (zejm. mateřského a alespoň dvou překladů do světových jazyků). Vhodné je též zahrnout odborný článek k danému textu (např. k obtížnému výrazu, k teologii, k otázce žánru apod.).

Pro zápis hebrejštiny, řečtiny apod. použijte fonty v kódování unicode, nejlépe volně dostupné kvalitní fonty vytvořené a distribuované *Society of Biblical Literature* (SBL Hebrew a SBL Greek).²

Výstrahy a ponaučení

- Nepřepisujte text (hebrejský, překlady apod.) bez přidané hodnoty. Chceme-li tedy uvést např. hebrejský text, zobrazme jej rovnou třeba v navržené struktuře, s textově-kritickými variantami. Uvádíme-li překlad, stačí náš výsledný s poznámkami pod čarou k překladatelským či textovým variantám apod.)

¹ *Bible: Písmo svaté Starého i Nového zákona: český ekumenický překlad*. Praha: Biblická společnost v ČR, 1985.

²<http://www.sbl-site.org/educational/biblicalfonts.aspx>

- Je-li hebrejský text vložen z nějaké databáze nutno uvést přesně zdroj,³ ale také případný elektronický zdroj,⁴ z něhož je text převzat (a uvést jaký text byl z jakého zdroje převzat).
- Podobně při srovnávání překladů a textové kritice: Tento materiál včleňujte do poznámek k textu (čtenář může lépe průběžně přepínat mezi textem a pozn. pod čarou). Různočtení by měla být studentem *vyhodnocena*, podobně i různé varianty v moderních českých a cizojazyčných překladech.
- Vyhněte se duplicitnímu pojednávání téhož jevu na různých místech. Pokud je textově-kritický a lexikální problém provázán, stačí stručně uvést např. textové varianty v poznámce k překladu a odkázat na podrobné pojednání v následující části.
- Maximálně vytěžte kontext (co vyplývá z místa studovaného oddílu v širším textu) – zde nejsou potřeba nutně speciální znalosti či dovednosti, stačí poctivá četba a konfrontace vašich zjištění s dobrými komentáři.
- Lexikální studie nezanedbejte: téměř vždy je na místě alespoň nějaký výraz objasnit podrobněji, *nutno použít standardní literaturu* (slovníky, komentáře...), výraz vybraný k podrobnému studiu musíte skutečně prodiskutovat – nestačí pouze zmínit pár navržených možností překladu – ukažte, v čem spočívá význam překladu slova pro celkový význam textu.
- U návrhů struktury zahrňte argumentaci: proč navrhuje právě tuto strukturu, uveďte argumenty (makro)syntaktické (větné typy a jejich změny apod.), argumenty sémantické/tematické („zde je řeč o tom, zde naopak o tomto“), zkuste vyhodnotit dopad možných návrhů struktur na význam textu.
- Chcete-li nějaký bod pojednat jen stručně, buďte struční a věcní, např. v některých případech u historického kontextu (stačí stručně zmínit hlavní návrhy datování, doplnit odkazy na authority).
- Odkazy na ostatní komentátory uvádějte vždy s plnou citací,⁵ vyhněte se vágním formulacím jako např. „většina komentátorů...“, ale i obecnému „církvní otcové vykládají...“ či „midraše uvádějí...“; nutno dohledat (je-li jen trochu možné) konkrétní osobu/dílo nebo alespoň převzít tento údaj ze sekundární literatury a na tuto odkázat).

³ Např. *Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1990.

⁴ The WTT Hebrew text. In: *BibleWorks 10: Software for Biblical Exegesis and Research*. Norfolk, Virginia: BibleWorks, LLC, 2017.

⁵ Komentář ke knize Exodus od autora J. Durhama v rámci komentářové řady Word Biblical Commentary citujeme tedy např. takto: DURHAM, J. I., *Exodus*. Nashville, Tennessee: Thomas Nelson, 1987; viz též plnou citaci v seznamu použité literatury.

Seznam zkratek

ČEP *Bible: Písmo svaté Starého i Nového zákona: český ekumenický překlad.* Praha: Biblická společnost v ČSR, 1985.

Použitá literatura

DURHAM, John I., *Exodus*. Nashville, Tennessee: Thomas Nelson, 1987. Word Biblical Commentary 3.

Bible: Písmo svaté Starého i Nového zákona: český ekumenický překlad. Praha: Biblická společnost v ČSR, 1985.

Biblia Hebraica Stuttgartensia. 4. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1990. Ediderunt K. Elliger et W. Rudolph, Textum Masoreticum curavit H. P. Rüger.

The WTT Hebrew text. In: *BibleWorks 10: Software for Biblical Exegesis and Research*. Norfolk, Virginia: BibleWorks, LLC, 2017 The WTT Hebrew text is a descendant of the Michigan-Claremont Hebrew text, encoded in 1981-1982 at the University of Michigan under the direction of H. Van Dyke Parunak (of the University of Michigan) and Richard E. Whitaker (of the Institute for Antiquity and Christianity, Claremont Graduate University) with the financial support of the Packard Foundation. The Michigan-Claremont text was an encoding of *Biblia Hebraica Stuttgartensia*.